

Welkom bij de Prisma Pockets

De Prisma pockets zijn al jaren **de meest gekochte en gebruikte woordenboeken** op scholen en daarbuiten. Ze hebben een uitstekende reputatie onder docenten, die deze woordenboeken al ruim een halve eeuw aanbevelen.

In geen ander pocketwoordenboek vind je zo veel **betrouwbare informatie**. De inhoud is samengesteld en gecontroleerd door ervaren lexicografen en vertalers. In alle Prisma pockets wordt de officiële spelling toegepast, volgens de regels van de Nederlandse Taalunie.

Dit woordenboek biedt **meer informatie** dan welk ander pocketwoordenboek ook: het bevat ruim 41.000 trefwoorden en duizenden voorbeeldzinnen: alles wat middelbare scholieren nodig hebben.

Geen woordenboek zo **actueel** als de Prisma pockets: we vervangen voortdurend verouderde woorden en uitdrukkingen om plaats te maken voor nieuwe. De Prisma pockets verschijnen elk jaar in een nieuwe editie. Online actualiseren we ze zelfs elk kwartaal. Nodig, want talen zijn altijd in beweging.

Deze pocket is erg **helder en gebruiksvriendelijk** door de overzichtelijke indeling van betekenissen, voorbeeldzinnen en idiomen. De extra kleur en de letterliniaal zijn belangrijke hulpmiddelen waarmee je snel vindt wat je zoekt. We geven extra informatie die je helpt de juiste betekenis of vertaling te kiezen, waar dat nodig is.

En tot slot: waarom zou je meer betalen? Prisma staat garant voor **voordelige kwaliteit**.

Heb je vragen of opmerkingen? Mail deze dan naar info@prisma.nl. Alvast hartelijke dank!

de Prisma redactie

Het Belgisch-Nederlands in dit woordenboek

In deze nieuwe druk is een grote inspanning geleverd om het Nederlands zoals het in België wordt gebruikt op een genuanceerde wijze weer te geven. Hiervoor is gebruikgemaakt van het Referentiebestand Belgisch Nederlands (RBBN). Dat bestand kwam in 2005 onder de leiding van prof. dr. W. Martin (VU Amsterdam) en prof. dr. W. Smedts (K.U.Leuven) tot stand met de steun van de Nederlandse Taalunie. Het telt ca. 4000 items die het typische Nederlandse idioom (woorden en uitdrukkingen) in België beschrijven. Uit dat bestand is door Martin en Smedts een selectie van zo'n 1700 trefwoorden gemaakt, rekening houdend met het feit dat dit woordenboek veel door scholieren wordt gebruikt voor het begrijpen van het Nederlands uit België en uit Nederland. Met redactionele ondersteuning van Leen van Cleynenbreugel is deze informatie in het woordenboek verwerkt.

De zeven soorten Belgisch-Nederlands die het RBBN onderscheidt, werden tot drie grote klassen herleid:

- a. Een eerste groep betreft woorden en uitdrukkingen die alleen in België worden gebruikt en die daar algemeen gebruikelijk zijn. Die krijgen het label *BN*. Bijv. *boterkoek, gezondheidsfactuur, groen lachen, liegen dat je zwart ziet, muntje* (pepermuntje), *verzuring, iemand met de vinger wijzen, wervingsreserve, zitdag*.
- b. Bij een tweede groep gaat het om woorden en uitdrukkingen die alleen in België gebruikelijk zijn, zij het dat ze één of andere gebruiksbeperking vertonen. Hieronder vallen o.a. woorden die vooral of alleen in gesproken of in geschreven taal voorkomen, die tot een bepaald domein behoren of die voornamelijk door een bepaalde sociale groep worden gebruikt. Die krijgen het label *BN* gevolgd door een beperkende aanduiding. Enkele voorbeelden:

<i>BN spreekt.</i>	<i>schol</i> (proost), <i>stukken van mensen kosten, tateren</i>
<i>BN schr.</i>	<i>laattijdigheid, reisbijstandsverzekering, ten titel van</i>
<i>BN stud.</i>	<i>blokperiode, buis</i> (onvoldoende), <i>schacht</i> (eerstejaarsstudent)
<i>BN scherts.</i>	<i>sinjoor, praatbarak</i>
<i>BN vero.</i>	<i>doelwachter, familiekunde, verzaken</i> (afzien van)
<i>BN jur.</i>	<i>beschrijf, hoederecht, onderzoeksdaad</i>

- c. Een derde groep ten slotte, betreft die woorden en uitdrukkingen die typisch Belgisch-Nederlands zijn, maar die een Nederlandse tegenhanger hebben die ook in België gebruikelijk is. Die krijgen het label *BN ook*, gevolgd door hun Nederlandse tegenhanger. Deze 'doubletten'-categorie is zeer kenmerkend voor het woordgebruik in België en staat in schril contrast met de eerste groep waarvoor de Nederlandse tegenhanger niet bestaat of in België nauwelijks bekend is.

Voorbeelden:

mutualiteit (BN ook)

ziekenfonds

oudercontact (BN ook)

ouderavond

rondpunt (BN ook)

rotonde

iemand wandelen sturen (BN ook)

iemand afschepen

zittijd (BN ook)

examenperiode.

Door het Belgisch-Nederlands zo te beschrijven, hopen wij een bijdrage te hebben geleverd niet alleen aan een beter begrip, maar ook aan een meer genuanceerde weergave van het Nederlands in België.

W. Martin

W. Smedts

Aanwijzingen voor het gebruik

Dit woordenboek geeft de Nederlandse woordenschat van nu weer. Het bevat ook veel woorden en uitdrukkingen die algemeen gebruikt worden in België.

Op **pagina 12** kun je zien hoe de verschillende elementen binnen een artikel in dit woordenboek zijn vormgegeven.

Klemtoon

In trefwoorden met meer dan één lettergreep zijn de klinkers onderstreept van de lettergreep waarop de klemtoon valt: aanraken, energiei, onderouwen.

Uitspraak

We zijn ervan uitgegaan dat de gebruikers van dit woordenboek op de hoogte zijn van de algemene uitspraakregels voor het Nederlands. Bij trefwoorden waarvan de uitspraak wellicht een probleem kan vormen, is die uitspraak in zo leesbaar mogelijke vorm achter het trefwoord weergegeven. Die weergave beperkt zich tot het deel van het trefwoord waar het uitspraakprobleem schuilt. De uitspraak wordt alleen gegeven voor woorden die geen samenstelling zijn: de uitspraak van *record* in het trefwoord *wereldrecord* is dus te vinden onder het trefwoord *record*.

Over de uitspraakweergave in dit woordenboek

Als een *a*, *e*, *o* of *u* lang wordt uitgesproken, staat deze in de uitspraakweergave als een dubbele klinker:

piedzaa (*pizza*)

meel (*mail*)

sjoow (*show*)

zjuu (*jus*)

Een klinker die kort wordt uitgesproken maar lang wordt aangehouden, heeft in de uitspraakweergave een accent grave:

à fàstfoed (*fastfood*)

è poopuulèr (*populair*)

ì sfìr (*sfeer*)*

ò komfòr (*comfort*)

ù sjùRt (*shirt*)

* De *ì* geeft aan dat de *ee* niet wordt uitgesproken als de *ee* in bijvoorbeeld *nee*, maar als de *ee* in *beer*.

Andere uitspraak aanduidingen zijn:

~ boven een klinker geeft aan dat deze een beetje door de neus wordt uitgesproken, bijvoorbeeld brànsj (*branche*)

ə geeft een sjwa (toonloze e) aan, bijvoorbeeld roetə (*route*)

G zachte k, bijvoorbeeld Gool (*goal*)

R zachte (Engelse) r, bijvoorbeeld spRee (*spray*)

θ Engelse th, bijvoorbeeld bloetoeθ (*bluetooth*)

In de uitspraakweergave is het deel van het woord onderstreept waarop de klemtoon valt.

Informatie over woordsoorten en woordvormen

We hebben de informatie over woordsoorten en vormen van woorden zo efficiënt en overzichtelijk mogelijk weergegeven. Daarom staat bepaalde uitgebreidere informatie over bijvoorbeeld de vervoeging van werkwoorden en meervoudsvormen van zelfstandige naamwoorden, alleen op de cd-rom en op internet en niet in de papieren versie van het woordenboek.

Geslacht van zelfstandige naamwoorden

Het geslacht van een zelfstandig naamwoord wordt aangegeven met **de (m)** (voor een mannelijk woord), **de (v)** (voor een vrouwelijk woord) of **het** (voor een onzijdig woord).

Wanneer het lidwoord *de* is, maar niet duidelijk is of het woord mannelijk of vrouwelijk is, staat er alleen **de**, bijvoorbeeld bij *les* of *wond*.

Als bij een zelfstandig naamwoord **de (mv)** staat, betekent dit dat het woord in de meervoudsvorm is gegeven omdat het enkelvoud niet of veel minder vaak wordt gebruikt.

Bij een samengesteld zelfstandig naamwoord, bijvoorbeeld *zithoek*, wordt niet altijd het geslacht vermeld. Het geslacht is dan hetzelfde als dat van het laatste deel van de samenstelling, in dit geval *hoek*.

Meervoudsvormen van zelfstandige naamwoorden

Als het meervoud van een zelfstandig naamwoord wordt gevormd door er **-en** achter te zetten, bijvoorbeeld *mens/mensen*, of als een woord geen meervoud heeft, bijvoorbeeld *moed*, wordt dit niet in het woordenboek vermeld.

Als de spelling verandert wanneer er **-en** achter een woord wordt gezet, bijvoorbeeld *boom/bomen*, of als een woord een andere meervoudsuitgang heeft, bijvoorbeeld *koker/kokers*, dan wordt het meervoud wel vermeld.

Bij samengestelde zelfstandige naamwoorden, bijvoorbeeld *loofboom*, wordt de meervoudsvorm niet vermeld. Deze is dan hetzelfde als het meervoud van het laatste deel van de samenstelling, in dit geval dus *boom*.

Ook van verkleinwoorden op **-e**, bijvoorbeeld *doetje*, wordt het meervoud niet gegeven. Dat wordt altijd gevormd met **-s**.

Werkwoord: regelmatig of onregelmatig

De onvoltooid verleden tijd en het voltooid deelwoord van een werkwoord kunnen op een regelmatige of onregelmatige manier worden gevormd. Soms heeft een werkwoord een onregelmatige én een regelmatige onvoltooid verleden tijd en/of voltooid deelwoord.

Regelmatig zijn bijvoorbeeld *dansen* (danste, gedanst) en *zagen* (zaagde, gezaagd). Onregelmatig zijn bijvoorbeeld *doen* (deed, gedaan) en *worden* (werd, geworden).

Bij een werkwoord met een onregelmatige vervoeging worden de onvoltooid verleden tijd en het voltooid deelwoord in het woordenboek vermeld. Als een werkwoord een regelmatige onvoltooid verleden tijd en voltooid deelwoord heeft, worden deze niet vermeld.

Engelse werkwoorden

De hoofdregel voor werkwoorden uit het Engels is dat zij vervoegd worden zoals de Nederlandse, dus: *mailen mailde(n) gemaïld* en *keepen keepte(n) gekeept*. Bij werkwoorden uit het Engels die op deze regelmatige wijze worden vervoegd en waarbij de spelling ook verder geen problemen geeft, is de vervoeging niet vermeld in het woordenboek, bij andere wel.

Na een **o**-klank, zoals in *scoren scoorde(n) gescoord* en *promoten promoveerde(n) gepromoot*, valt de **e** weg en wordt de **o** verdubbeld. Dat wordt bij de afzonderlijke trefwoorden niet aangegeven. Als de spelling om andere redenen problemen kan opleveren, is deze wel gegeven.

Bij werkwoorden die op verschillende manieren kunnen worden uitgesproken en daarom op verschillende manieren kunnen worden vervoegd, zijn die vervoegingen vermeld. Dus bij een werkwoord als *leasen* (dat als 'liezen' en als 'liesen' kan worden uitgesproken) staan de vervoegingsvormen *leasede/leasede* en *geleased/geleased*.

Werkwoord: voltooid met hebben of zijn

Wat betreft de keuze tussen **hebben** en **zijn** bij de voltooid tijd van een werkwoord gelden de volgende regels.

Met **hebben** worden de overgankelijke werkwoorden vervoegd, dat wil zeggen de werkwoorden die een lijdend voorwerp bij zich kunnen hebben. Ook de onpersoonlijke werkwoorden, zoals *regenen* en *sneeuwen*, worden met **hebben** vervoegd. Verder wordt **hebben** gebruikt om aan te geven dat iets of iemand in een bepaalde toestand heeft verkeerd: *ik heb geslapen, wij hebben genoten*.

Zijn wordt gebruikt om de overgang van de ene toestand in de andere uit te drukken (*hij is gestorven, hij is ingeslapen*), en bij de werkwoorden *zijn* en *blijven*. Voor werkwoorden die een beweging uitdrukken (zoals *lopen* en *fietsen*) geldt: als de nadruk op de handeling ligt, wordt **hebben** gebruikt, zoals in de zin: 'Wij hebben zondagmiddag gefietst.' Als het gaat om een beweging ergens naartoe, wordt **zijn** gebruikt, zoals in: 'Ik ben naar school gefietst.'

Bij werkwoorden waarbij het hulpwerkwoord afwijkt van de regel of om een andere reden problemen kan opleveren, is in dit woordenboek de voltooid tijd helemaal vermeld, inclusief het hulpwerkwoord 'h.' of 'is'.

'h. / is' geeft aan dat het betreffende werkwoord zowel met *hebben* als met *zijn* kan worden vervoegd.

Basisgrammatica Nederlands als bijlage achterin

Achter in dit woordenboek is een uitgebreide, overzichtelijke uitleg van de basisgrammatica van het Nederlands opgenomen, in begrijpelijke taal.

Bijzondere tekens

- ~ staat in de plaats van het trefwoord
- ① staat voor een betekenis van een trefwoord
- ▼ staat voor een zegswijze of voorbeeldzin
- ... geeft aan dat het woord ertussen gevoegd kan worden

Lijst van gebruikte afkortingen

afk.	afkorting	med.	medisch
audio.	audiovisueel	mil.	militair
BN	Belgisch-Nederlands	min.	minachtend
BN ook	Belgisch-Nederlands woord dat een Nederlandse tegenhanger heeft die ook in België gebruikelijk is	muz.	muziek(leer)
Bijb.	Bijbel	mv	meervoud
bijv.	bijvoorbeeld	myth.	mythologie, mythologisch
bio.	biologie	nat.	natuurkunde
bn	bijvoeglijk naamwoord	neg.	negatief
boekh.	boekhouden	plecht.	plechtig
bw	bijwoord	prot.	protestants
bw verb	bijwoordelijke verbinding	psych.	psychologie
comp.	computertaal	r.-k.	rooms-katholiek
dicht.	dichterlijk	scheepst.	scheepsterm
d.m.v.	door middel van	schei.	scheikunde
e.a.	en andere(n)	scheldn.	scheldnaam
elektr.	elektrisch, elektriciteit	scherts.	schertsend
enz.	enzovoorts	schr.	schrijftaal
euf.	eufemisme	sp.	sportterm
fig.	figuurlijk	spreekt.	spreektaal
geol.	geologie	stat.	statistiek
gmv	geen meervoud	stofn.	stofnaam
h.	heeft	stud.	studententaal
herald.	heraldiek	Sur.	Suriname, Surinaams
hist.	historisch	taalk.	taalkunde
Ind.	Indonesië, Indonesisch, Indisch	telw	telwoord
iron.	ironisch	tw	tussenwerpsel
jagerst.	jagerstaal	v	vrouwelijk
jong.	jongerentaal	vero.	verouderd
jur.	juridisch	vgw	voegwoord
lidw.	lidwoord	vnw	voornaamwoord
lit.	literatuur, literair	vulg.	vulgair
m	mannelijk	vz	voorzetsel
		wisk.	wiskunde
		z	met <i>zijn</i> vervoegd
		zegsw.	zegswijze(n)
		zn	zelfstandig naamwoord

zijn kwade gezicht zag, wist ik wel hoe ~ het was
laatavondjournaal (-zjoernaal) **BN** journaal laat op de avond

laatbloeiër *de (m) [-s]* ❶ laatbloeiende plant
 ❷ **fig.** iemand die op latere leeftijd tot prestaties komt

laatlunkend *bn* waarmee iemand uitdrukt dat hij op iemand of iets neerkijkt, verwaand, aanmatigend: *een ~e blik*

laatkoers gevraagde prijs voor aandelen, vreemde valuta e.d.

laatkome *de (m) [-s]* iemand die (te) laat komt
laats I *bn* ❶ helemaal aan het eind, wanneer er niets meer volgt of niets meer over is, als laatste: *neem jij het ~e koekje, dan zijn ze op; vitug, we mogen de ~e trein niet missen* ▼ **BN** ook *ten ~e*

uiterlijk **II** *bw* ❷ kort geleden, onlangs: *ik heb ~ weer eens geschaats* **laatstelijk** *bw* de laatste keer

laatstgeborene *de [-n]* jongste **laatstgenoemde** *de [-n]* iemand die het laatste genoemd, vermeld is **laatstleden, laatstleden** *bn* jongstleden

laattijdig **BN**, ook *bn* laat **laattijdigheid** **BN**, *schr.*

de (v) vertraging

lab *het [-s]* laboratorium

labbekak *de (m) [-ken]* bangerik, sul

labberkoelte lichte wind

label *(de)bal* *de (m) & het [-s]* ❶ papertje of stukje stof met informatie, dat ergens aan vastzit: *op het ~ van mijn trui staat hoe je hem moet wassen; op het ~ aan mijn koffer staat mijn naam en adres*
 ❷ merk van grammofoonplaten, cd's
 ❸ informatie in een woordenboek over waar een woord of uitdrukking vandaan komt, het stijlniveau e.d. **labelen** *van een etiket voorzien*

labuur *het* **BN** zwaar werk

labiel *bn* wat wankel is, niet stevig, makkelijk kan veranderen ▼ *zij is erg ~ haar stemmen*

veranderen erg snel, zij raakt snel overstuurd

labo **BN**, spreekt. *het* [-'s] laboratorium

laborant iemand die in een laboratorium werkt

laboratorium *het* [-s, -ria] werkplaats voor wetenschappelijk of technisch onderzoek, waar bijv. proeven worden gedaan

Labour *(de)baR* *de (v)* Engelse sociaaldemocratische partij

labrador *de (m) [-s]* tamelijk hoogbenige, kortharige jachthond met hangende oren en lange staart, zandgeel of zwart van kleur

labyrint (-bie-) *het* ❶ doolhof ❷ **fig.** verward, duister geheel: *een ~ van regels en voorschriften*
 ❸ deel van het inwendige gehoororgaan

lach *de (m)* het geluid dat iemand maakt en de uitdrukking op het gezicht als iemand blij of vrolijk is, het lachen: *ze heeft een heel lieve ~*

lachbui het erg moeten lachen om iets: *hij kreeg een ~ toen hij haar vreemde kapsel zag*

lachebek iemand die veel lacht **lacheding** **BN**, spreekt. ▼ *dat is geen ~ dat is een ernstige zaak*

lachen [lachte, h. gelachen] **lā** merken dat men blij of vrolijk is door een bepaalde gezichtsuitdrukking en door een bepaald geluid te maken: *ik moest hard ~ om die mop* ▼ **BN** *dat is niet om mee te ~ dat is een ernstige zaak* **lacher**

de (m) [-s] iemand die lacht ▼ *de ~s op zijn hand hebben* mensen voor zich winnen door hen te laten lachen **lachertje** *het* [-s] iets belachelijks

Trefwoorden en eventuele varianten zijn blauw en vet gedrukt. De onderstreping geeft de klemtoon aan.

Romeinse cijfers gaan vooraf aan een nieuwe woordsoort.

Cijfers in blauwe bolletjes staan voor de verschillende betekenissen van een trefwoord.

Woordsoorten zijn cursief gedrukt.

Clusters van bij elkaar horende trefwoorden staan bij elkaar in één alinea.

Het lidwoord en woordgeslacht van zelfstandige naamwoorden zijn cursief gedrukt. Het meervoud staat roze tussen vierkante haken.

De uitspraakweergave van trefwoorden staat tussen geknikte haken. De onderstreping geeft de klemtoon aan.

Onderstreepte labels geven extra informatie over stijl, herkomst of vakgebied.

In voorbeeldzinnen en uitdrukkingen vervangen tildes het trefwoord.

Tussen een betekenisomschrijving en een daarbij behorende voorbeeldzin staat een dubbele punt.

Omgekeerde blauwe driehoekjes staan voor voorbeeldzinnen, uitdrukkingen en zegswijzen.

De vervoegingsvormen van onregelmatige werkwoorden staan tussen vierkante haken.

A

a l de [-s] ① klinker die midden onder in de mond wordt gevormd ② eerste letter van ons alfabet

▼ van a tot z van het begin tot het eind ▼ *wie a zegt, moet ook b zeggen* als men eenmaal ergens mee begonnen is, moet men ermee doorgaan ③ muz. zesde toon in de diatonische toonladder, la ④ wat op de eerste plaats genoemd wordt **II** *are III* voorv. duidt aan dat iemand of iets het genoemde helemaal niet is: *amuzikaal, asociaal* **à** vz ① voor een bepaald bedrag per eenheid: *zes stuks à € 5,-* ② vanaf een bepaald bedrag of aantal tot een bepaald hoger bedrag of aantal: *vijftien à twintig euro*

A ① ampère ② schei. argon ③ symbool voor een van de bloedgroepen die een mens kan hebben ④ anno (*in het jaar*)

Å *ångström* eenheid voor heel kleine golflengten = één tiemiljoenste millimeter

A4-formaat (van een vel papier) formaat van 21 bij 29,7 centimeter

A4'tje het [-s] vel papier in A4-formaat

AA de (mv) Anonieme Alcoholisten

aagje het [-s] ▼ *nieuwsgierig* ~ *nieuwsgierig* iemand

aai de (m) streling, één strelende beweging: *hij gaf zijn dochtertje een aai over haar wang*

aaibaarheidsfactor mate waarin een dier zich laat aaien of waarin iets of iemand vertedert, op het gevoel werkt

aaien zacht en liefkozend zijn hand over iemand of iets bewegen: *ze aait haar hond*

aak de [akn] vaarttuig met een platte bodem

aal de [alen] slangvormige vissoort (Anguilla anguilla), paling ▼ *zo glad als een aal* heel slim, uitgekookt

aalbes ① struik met eetbare bessen (Ribes) ② bes van die struik

aalmoes de [-moezen] gift aan een arme **aalmoezenier** de (m) [-s] rooms-katholiek geestelijke die belast is met de zielzorg onder militairen of gevangenen

aalscholver de (m) [-s] zwarte zwemvogel van het geslacht Phalacrocorax

aaltje het [-s] draadworm die op planten parasiteert

aanbeeld het ① ijzeren blok om op te smeden

② med. middelste van de drie gehoorbentjes

aanbeien de (mv) gezwollen bloedvaten in de endeldarm, soort knobbel bij de anus

aan l vz ① op een plaats en in aanraking of verbonden met iets: *het schilderij hangt aan de muur* ② vlak bij iets: *aan een drukke weg wonen*

③ in de richting van een plaats of persoon: *de brief is aan haar gericht* ▼ *er niet aan willen* niet tot iets willen besluiten ▼ *ergens aan toe zijn* behoefte hebben aan iets; klaar zijn voor iets ▼ *de tijd aan zichzelf hebben vrij* over zijn tijd kunnen beschikken ▼ *iets aan iemand te danken hebben* iets verkregen, bereikt hebben dankzij iemand anders ▼ *avond aan avond* iedere avond weer **II** bw ① op of om het lichaam: *daar loopt ze met haar nieuwe jurk aan* ② in werking,

brandend: *de tv staat aan; de kachel is aan* ▼ *het is weer aan* de verkering, liefdesrelatie is hersteld ▼ *er is niets aan* het is gemakkelijk; het is niet interessant ▼ *er is niets van aan* er is niets van waar

anaarden de grond rondom ophogen, met aarde vullen **aanbakken** [bakte aan, is aangebakken] zich vasthechten van eten aan de pan tijdens het bakken

aanbeeld het aanbeeld

aanbelanden ergens terechtkomen

aanbellen geluid maken met een deurbel om te laten weten dat men voor de deur staat **aanbenen** snel lopen, sneller gaan lopen **aanbesteden** bedrijven uitnodigen om een prijs te noemen voor een werk dat één van hen mag uitvoeren

aanbetaling betaling van een deel van het bedrag bij een aankoop terwijl de rest later wordt voldaan

aanbevelen zeggen dat iets of iemand goed is, aanprezen, aanraden: *ik kan je dat restaurant ~* ▼ *zich aanbevelen houden* voor laten weten dat men te zijner tijd graag iets wil (doen): *als je nog eens zo'n klus hebt, houd ik me aanbevelen*

aanbevelenswaardig bn wat het verdient om aanbevolen te worden, goed, aan te raden

aanbeveling de (v) het aanbevelen, mondelinge of schriftelijke verklaring waarin iemand of iets wordt aanbevolen: *voor die onderzoeksbeurs heb ik een ~ nodig van mijn professor* ▼ *het verdient ~ om ...* het verdient de voorkeur, het is het beste om ... ▼ *tot ~ strekken* als voordeel gerekend worden: *voor deze functie strekt kennis van het Frans tot ~*

aanbiddelijk bn heel mooi, lief, charmant: *een ~ meisje* **aanbidden** [aanbad / bad aan, h.

aanbeden / aangebeden] ① als goddelijk wezen vereren ② heel erg veel houden van: *hij aanbidt haar* **aanbidder** de (m) [-s] ① iemand die aanbidt

② iemand die grote bewondering en liefde koestert voor iemand anders ▼ *een stille ~* iemand die deze gevoelens niet uitspreekt

aanbieden zeggen dat iemand iets mag hebben of gebruiken of dat men bereid is iets voor iemand te doen: *kan ik u iets te drinken ~?*

aanbieding de (v) ① het aanbieden van iets

② iets dat tijdelijk goedkoper is dan normaal: *bij de supermarkt is deze week de cola in de ~*

aanbinden met touwen, riemen e.d. vastmaken: *de schaatsen ~* ▼ *de strijd ~* beginnen te strijden tegen iets of iemand

aanblazen ① door blazen aanwakkeren: *het vuur ~* ② op een instrument blazen om de toon te proberen

aanblijven in functie blijven: *hij blijft voorlopig aan als voorzitter*

aanblik de (m) ① het kijken naar iets of het zien van iets: *bij de ~ van al dat eten kreeg ik honger* ② wat men ziet: *het dorp bood na de overstroming een trieste ~*

aanbod het ① wat iemand aanbiedt: *hij wilde me wel helpen, maar ik heb zijn ~ afgeslagen* ② wat er te koop is, welke producten of diensten er worden aangeboden: *vrage en ~*; *het ~ aan mobiele telefoons is groot*

aanboren ① met een boormachine doordringen

tot een petroleumbron, gasbel, ertslaag enz.
 ● **fig.** doordringen tot (verborgen) mogelijkheden in iemand of iets: *nieuwe talenten bij jezelf ~*

aانبouw ● het bouwen van iets aan iets anders
 ▼ *in ~ zijn* bezig zijn gebouwd te worden ● iets dat aan iets anders gebouwd is **aانبouw** aan iets anders bouwen

aanbraden even braden **aanbranden** bruin of zwart worden van gerechten door te grote verhitting: *het vlees is aangebrand* ▼ **fig.** *gauw aangebrand* snel kwaad, prikkelbaar

aanbreken ● beginnen: *de dag breekt aan* ● beginnen te gebruiken: *een pak koekjes ~*
aanbrengen ● naar een bepaalde plaats brengen: *een voorraad stenen ~* ● maken, plaatsen, bevestigen: *een isolatielaag ~; wijzigingen ~ in een tekst* ● bij de politie, bij het gerecht melden: *een dief bij de politie ~* ● maken dat iemand lid, klant e.d. wordt: *abonnees ~*

● veroorzaken: *deze halsketting brengt geluk aan*
aandacht de het letten op of denken aan iets of iemand: *hij heeft ~ nodig; dames en heren, mag ik even uw ~?* **aandachtig** *bn* terwijl men goed oplet: *ze luisterden ~* **aandachtspunt** het iets wat bijzondere aandacht krijgt of nodig heeft **aandachtsstreep** liggend streepje voor en na een deel van een zin, om een rust aan te geven en om dat deel duidelijker te doen uitkomen **aandachtsveld** een van de gebieden waaraan men bijzondere aandacht moet geven

aandeel ● deel, bijdrage: *zijn ~ in de werkzaamheden leveren* ● het voor een klein deel mede-eigenaar zijn van een bedrijf, bewijs daarvan: *hij bezit veel aandelen in dit bedrijf* ▼ *preferent ~* waarbij (anders dan bij een gewoon aandeel) aan de eigenaar bijzondere rechten zijn toegekend **aandeelhouder** eigenaar van een aandeel in een onderneming **aandelenkapitaal** kapitaal dat bestaat uit aandelen

aandenken *het* [-s] ● voorwerp dat aan iets of iemand herinnert: *een ~ aan onze vakantie* ● geschenk als herinnering aan iets: *alle bezoekers van het feest kregen een ~ aandienen* iemand's komst melden ▼ *zich ~* zich melden; komen, ontstaan: *er dienen zich problemen aan* **aandikken** ● dikker maken: *een saus ~* ● **fig.** groter maken, overdrijven: *een verhaal ~*

● dikker worden: *het vruchtensap is aangedikt*
aandoen ● aantrekken: *een jas ~* ● aansteken, in werking stellen: *het licht ~* ● een bepaalde indruk of stemming wekken: *modern, aangenaam ~* ● even bezoeken: *het schip deed veel havens aan tijdens de reis* ▼ *iemand iets ~* iets doen waarmee men iemand pijn of ellende bezorgt

aandoening *de* (v) ● kwaal, ziekte: *hij heeft een ~ aan zijn nieren* ● ontroering; *zij hilde van ~* **aandoenlijk** *bn* ontroerend, wat op het gevoel werkt: *kleine kinderen zijn vaak ~*

aandraaien vaster draaien: *een moer ~*
aandragen ● brengen door het te dragen ● **fig.** noemen, voorstellen: *nieuwe argumenten ~*
aandrang ● gevoel dat men iets zou willen doen, neiging: *hij voelde een sterke ~ om weg te*

rennen ● het aandringen, aansporing: *op ~ van mijn moeder ging ik naar de kapper; met ~ verzoeken* ▼ *uittoefenen* met grote nadruk, dwingend vragen ● sterke druk: *~ van bloed naar het hoofd* ▼ *~ hebben* moeten poepen **aandraven** ● ▼ *komen* ~ in draf naderen: *er kwam een paard ~* ● ▼ **BN** ook met iets komen ~ met iets komen aandragen, iets naar voren brengen

aandrift innerlijke drang, sterke neiging **aandrijfjas** as die een machine aandrijft **aandrijven** ● drijvend naderen: *over het water kwam een stuk hout ~* ● in beweging brengen: *motoren drijven de machine aan* ● aansporen, sneller doen gaan **aandrijving** *de* (v) manier waarop apparaten en motoren in beweging worden gebracht

aandringen ● naar voren dringen ● met grote nadruk vragen: *mijn tante drong erop aan dat ik naar de kapper ging; ~ op spoed* **aandrukken** vaster drukken: *na het strooien van de zaadkorrels moet je de aarde ~ aanduiden* ● ongeveer beschrijven, duidelijk maken: *de ober duidde aan waar de wc was* ● **BN** ook aanwijzen, benoemen, selecteren (*van een persoon*) **aanduurven** de moed hebben iets te ondernemen: *ik durf het wel aan om alleen op reis te gaan* ▼ *iemand ~* denken dat men sterk genoeg is om strijd tegen iemand te voeren **aanduwten** ● vaster duwen, stevig vastduwen: *de strobalen ~* ● (een auto, motor) vooruit duwen om de motor te doen aanslaan **aaneen** *bw* zonder tussenruimte, zonder tussenpozen, achterelkaar **aaneengesloten** *bn* zonder openingen, dicht op elkaar en daardoor een geheel

aaneenschakelen met schakels met elkaar verbinden **aaneenschakeling** ● het aaneenschakelen ● **fig.** reeks, een heleboel achter elkaar: *een ~ van incidenten* **aaneensluiten** ● met elkaar verbinden ● in elkaar passen ▼ *zich ~* zich verenigen, samengaan

aanfluiting *de* (v) van zo'n laag niveau dat het belachelijk is: *dit proces is een ~ van het recht* **aanfruiten** kort bakken: *de champignons even ~* **aangaan** [ging aan, is] / h. aangegaan) ● gaan naar, bezoeken: *even bij iemand ~* ● beginnen, ondernemen: *een uitdaging ~* ▼ *een lening ~* een lening afsluiten ● beginnen te branden (van vuur) of te functioneren (van apparaten, licht e.d.) ● betreffen, raken ▼ *dat gaat je niet aan* daar heb je niets mee te maken, dat hoeft je niet te weten ▼ *dat gaat niet aan* dat hoort (men) niet (te doen) **aangaande** *vz* wat te maken heeft met, betreffende, met betrekking tot: *het besluit ~ de nieuw op te richten onderneming*

aangapen dom en nieuwsgierig aanstaren **aangeboren** *bn* al vanaf de geboorte aanwezig: *~ talenten, afwijkingen* **aangebrand** *bn* ● met een korst aan de pan vastgebrand ● **BN** ook (van grappen e.d.) schuin, gewaagd ▼ *gauw of snel ~ gauw* boos of geïrriteerd **aangedaan** *bn* ontroerd **aangekleed** *bn* met kleren aan ▼ *~ gaat uit!* gezegd als iemand zich overdreven mooi heeft gemaakt ▼ *een aangeklede borrel* een borrel met hapjes

aangelegd *bn* met een bepaald talent:
muzikaal ~ zijn

aangelegen *bn* wat eraan grenst
aangelegenheid *zaak, kwestie: een binnenlandse ~*

aangaan *bn* prettig; *het bubbelbad geeft een ~ gevoel* ▼ *~ kennis te maken* ik vind het fijn dat ik u leer kennen

aangemen ▼ *werk* werk dat volgens een overeenkomst tegen een bepaald bedrag op een bepaald tijdstip klaar moet zijn ▼ *dit is geen ~ werk* er is geen haast mee *voegw* verondersteld, als we ervan uitgaan dat **aangepast** *bn* zo gemaakt, veranderd of vernieuwd dat het (beter) bij iets past of aansluit ▼ *~e woonruimte* woning die geschikt is gemaakt voor mensen met een handicap **aangeschoten** *bn* ① getroffen, geraakt ▼ *~ wild* wild dat is geraakt maar niet gedood is; *fig.* iemand die beschadigd is in zijn reputatie ② een beetje dronken ③ *sp.* (van hands) onopzettelijk **aangeschreven** *bn* ▼ *goed ~ staan* een goede naam, reputatie hebben

aangeslagen *bn* ① bedekt met aanslag ② door een slag of stoot bijna bewusteloos ③ *fig.* door tegenslag triest, uit zijn doen

aangestoken *bn* ① aangevreten door insecten, wormen e.d.: *~ fruit* ② besmet **aangetekend** *bn* ▼ *(een brief, pakket) ~ versturen* waarbij het wordt geregistreerd en met speciale aandacht behandeld: *een brief met een waardevolle inhoud ~ versturen* **aangetrouwd** *bn* door trouwen in de familie gekomen

aangeven ① iets geven zodat iemand het kan pakken: *geef mij de pindakaas even aan* ② duidelijk maken: *kun je ook ~ waarom het je niet bevalt?* ③ bij de politie melden dat er een misdrijf is gepleegd: *heb je de diefstal van je fiets al bij de politie aangegeven?* ▼ *zich ~* zich bij de politie als schuldig melden **aangever** *de (m)* [-s] ① iemand die aangifte doet (bijv. bij de burgerlijke stand of de belastingdienst) ② iemand die in een komisch duo de ernstige rol speelt

aangewezen *bn* ① meest geschikt, meest bevoegd: *hij is de ~ persoon voor die functie* ② *BN* ook wenselijk ▼ *~ zijn* op geen andere middelen ter beschikking hebben ▼ *~ zijn* op zichzelf het zelf moeten doen, niet op hulp van anderen kunnen rekenen

aangezicht voorkant van het hoofd, gezicht **aangezien**, **aangezien** *voegw* omdat **aangifte** *de (v)* [-n, -s] het aangeven: *ik heb bij de politie ~ gedaan van diefstal* **aangiftebijlet** formulier waarop men voor de belastingdienst zijn inkomsten invult

aangorden om zijn middel binden ▼ *zich ~* zich klaarmaken voor iets

aangrend *bn* wat er direct naast ligt: *het ~e terrein*

aangrijpen ① beetpakken ② gebruikmaken van: *de gelegenheid ~* ③ schokken, ontroeren: *het voorval heeft hem sterk aangegrepen* **aangrijpend** *bn* ontroerend, wat raakt in het gevoel: *een ~ verhaal* **aangrijpingspunt** *het* ① punt waar op een lichaam volgens natuurkundige berekening een kracht werkt ② *fig.* feit of gebeurtenis

waarop men kan aansluiten

aangroeien ① groter worden, toenemen ② opnieuw groeien: *het afgeknipte haar groeit weer aan*

aangroei premie *BN* rente op nieuw spaargeld **aanhaken** met een haak vastmaken aan iets anders ▼ *fig.* ~ *bij* doorgaan op: *~ bij wat de vorige spreker heeft gezegd*

aanhalen ① naar zich toe halen ② *fig.* zich veel beslommeringen, zorgen bezorgen: *hij heeft heel wat aangehaald* ③ letterlijk herhalen wat iemand anders heeft gezegd, geschreven e.d., citeren: *hij haalde de eerste regels van een gedicht aan* ④ steviger vastmaken: *een knoop ~* ⑤ knuffelen, strelen: *zij haalt haar dochter tegen aan* **aanhaling** *bn* die graag knuffelt of geknuffeld wordt: *een ~ kind* **aanhalingsteken** leesteken voor en na een citaat of een woord of woorden waarop men de aandacht wil vestigen

aanhanger *de (m)* ① de gezamenlijke volgelingen of aanhangers ② scherts, personen die bij iemand horen, vooral man, vrouw, vriend of vriendin: *een feest voor personeelsleden met ~* **aanhangen** ① volgeling zijn van, geloven in, instemmen met: *hij hangt die mening aan* ② (van textiel) gauw stoffig worden ▼ *groente met -d water koken* groente koken in het water dat overblijft na het wassen

aanhanger *de (m)* [-s] ① volgeling, iemand die in iets gelooft, die iets aanhangt ② aanhangwagen **aanhangig** *bn* in behandeling: *~ bij de rechter* ▼ *iets ~ maken* indienen zodat het behandeld wordt, er aandacht aan wordt besteed **aanhansel** *het* [-s, -en] dat wat ergens aan hangt, ergens aan toegevoegd is: *een ~ aan een boek* ▼ *med.* *wormvormig* ~ deel van de blindedarm dat op een worm lijkt

aanhangwagen wagen die door een voertuig, bijv. een auto, wordt getrokken **aanhankelijk** *bn* die zich gemakkelijk aan iemand hecht, met veel genegenheid voor iemand: *een ~ kind*

aanharken gras, bladeren e.d. opruimen door harken: *het gazon ~* **aanhebben** aan het lichaam dragen: *ze had een spijkerbroek aan*

aanhechten ① vastmaken ② een nieuwe of gebroken draad vastmaken

aanhef *de (m)* begin van een brief, toespraak e.d. **aanheffen** beginnen: *een lied ~*

aanhikken ▼ *tegen iets* ~ ergens tegen opzien, moeite hebben met

aanhoren luisteren naar ▼ *ten ~ van* zodat het gehoord wordt door **aanhorigheid** *de (v)* [-heden] wat ergens toe behoort

aanhouden ① kleding of schoeisel om het lichaam houden: *kan ik mijn schoenen ~?* ② doen stoppen, staande houden voor nader onderzoek of verhoor, arresteren ③ blijven doorgaan met: *een abonnement ~* ④ de behandeling of beslissing uitstellen: *de zaak wordt aangehouden* ⑤ in dienst houden: *de werkster ~* ⑥ voorlopig aannemen: *houd maar aan dat er zes mensen komen* ⑦ voortduren: *het slechte weer houdt aan* ▼ *~ op* koers zetten naar, gaan in de richting van **aanhoudend** *bn* voortdurend, steeds **aanhouder**